

УДК 378.091.33:004

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Петріченко Олексій

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор Кушнір В.А.

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені

Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна

На сьогодні більшість людей не можуть уявити свого життя без соціальних мереж. Якщо не зловживати використанням соціальних мереж, то вони надають в основному позитивний вплив у плані обміну інформацією в он-лайн спілкуванні. Це розширює коло спілкування, робить його більш доступним для усіх користувачів мережі. У мережі людина може підвищити свою самооцінку, знайти друзів за інтересами та однодумців, поділитися з кимось своїм досвідом і т.д. Але в даній статті мова піде про можливість застосування соціальних мереж в освіті. Розглянуто інструменти соціальної мережі, які можуть бути використанні для навчання. У літературі виділено основні переваги використання та можливі недоліки використання соціальних мереж. Досліджуються аспекти використання комп'ютерних технологій та можливостей інтернет мережі. Доводиться необхідність застосування нових освітніх технологій у навчальному процесі у зв'язку з розвитком ІКТ та переходом в інформаційне суспільство.

Ключові слова: *соціальна мережа, Facebook, інформаційно-комунікаційні технології, Інтернет, технологія.*

Possibilities of use of social networks in professional training of future teachers

Petrichenko Alexey

Scientific adviser: Ph.D. Sciences, professor Kushnir VA

*Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, Kropivnitsky,
Ukraine*

Today, most people can not imagine their lives without social networks. If you do not abuse the use of social networks, then they generally have a positive impact on the exchange of information in online communication. It expands the circle of communication, making it more accessible to all network users. On the net, people can increase their self-esteem, find friends for their interests and like-minded people, share their experiences with others, etc. But in this article we will discuss the possibility of using social networks in education. The social networking tools that can be used for learning are considered. The literature highlights the main advantages of using and possible shortcomings in the use of social networks. The aspects of the use of computer technologies and

possibilities of the Internet network are investigated. There is a need to apply new educational technologies in the educational process in connection with the development of ICT and the transition to the information society.

Key words: social network, Facebook, information and communication technologies, Internet, technology.

Постановка проблеми

На сьогоднішній день постає проблема ефективного використання можливостей соціальних мережу навчання. Швидко розвиваються інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), пов'язані зі створенням, збереженням, передачею, обробкою та поданням інформації в потрібній формі. Також змінюються і люди, які вже не можуть представити своє існування без ІКТ, що нашоує на пошук відповідних засобів та прийомів навчання, які б захоплювали увагу, залучали до активного спілкування, сприяли вивченню навчальних дисциплін. Такими засобами стали інструменти Веб 2.0 - блоги, вікі, форуми, соціальні мережі [6]. Дослідники визнають важливість застосування можливостей згаданих типів інструментів Веб 2.0 у контексті вищої освіти, як таких, що відповідають сучасним академічним та соціальним потребам студентів [4, 10].

Однак, незважаючи на зростаючу популярність соціальних мереж та можливості їх застосування як ефективного засобу навчання, студенти і викладачі не завжди користуються навчальним потенціалом соціальних мереж, оскільки їх можливості ще не досліджено в теоретичному плані та не розроблено технології їх практичного застосування у процесі навчання.

Аналіз досліджень і публікацій

Стосовно даної теми написано багато статей та публікацій. Основні з них це – Феценко А.В. [13], Бодненко Д.М. [14], Клименко О. А. [15]. Основною метою цих статей є показати використання соціальних мереж в навчання. Але з розвитком технологій з'являються все нові можливості які ми розглянемо в цій статті.

Розглянемо роль соціальних мереж у повсякденному житті суспільства взагалі та у сфері освіти зокрема. Особливої популярності набули технології

Веб 2.0, що включають різноманітні блоги, подкасти, вікі, віртуальні світи, режими відеозв'язку та обміну фотографіями. Все більше молодих людей використовують ці сервіси як спосіб проведення вільного часу, так і з метою пошуку та обміну інформацією з метою вирішення навчальних завдань тощо. Таким чином, Інтернет відіграє все більшу роль не лише в суспільному, але й в навчальному житті студента. Саме тому педагоги усього світу звертаються до засобів Веб 2.0, вивчаючи їх дидактичний ресурс та прагнучи використовувати їх у навчальному процесі [8].

На сучасному етапі спостерігається всебічне масове впровадження ІКТ в усі сфери освіти. Провідною метою інформатизації системи освіти є перетворення сучасних інформаційних ресурсів та ІКТ в освітній ресурс, що забезпечує досягнення якісно нових результатів освіти в умовах інформатизованого суспільства. Поява ІКТ не могла не вплинути на зміну стратегії управління освітніми установами. Це означає, що настала необхідність організаційних змін в усіх напрямках діяльності освітніх установ, що забезпечують введення сучасних технологій у систему навчальної, виховної, методичної та управлінської діяльності. В умовах активного впровадження сучасних ІКТ актуальною потребою є формування ІКТ-компетентності всіх педагогічних працівників. Це дозволить ефективно вирішувати питання оновлення форм і методів освітньої та виховної діяльності, враховуючи тенденції розвитку інформаційного суспільства, професійні та особисті інтереси і потреби сучасних студентів [1].

Мета статті полягає у визначенні потенційних можливостей соціальної мережі Facebook у навчанні майбутніх учителів, з'ясуванні основних переваг мережі та її можливих недоліків.

За останні роки одним з найбільш популярних засобів технологій Веб 2.0 стали соціальні мережі, такі як Facebook, Myspace, Telegram та інші. Ці ресурси налічують мільйони користувачів, будучи простим і зручним засобом спілкування та обміну інформацією. Останнім часом дослідники намагаються знайти нові сфери застосування соціальних мереж у різних напрямках

діяльності людини, максимально використовуючи всі можливості цього об'єкта інформаційних технологій.

Під терміном “соціальна мережа” в області інформаційних технологій розуміють інтерактивний багатовикористовуваний веб-сайт, контент якого наповнюється самими учасниками мережі. Це визначення відрізняється від уживаного в соціології, де під терміном “соціальна мережа” прийнято розуміти соціальну структуру, що складається з групи вузлів, якими є соціальні об'єкти, і зв'язків між ними. Сайт являє собою автоматизоване соціальне середовище, що дозволяє спілкуватися групі користувачів, об'єднаних спільними інтересами.

Згідно з думкою О. А. Клименко основними принципами соціальної мережі є:

1. ідентифікація - можливість надати інформацію про себе (школу, інститут, дату народження, улюблені заняття, книги, кінофільми, вміння тощо);
2. присутність на сайті - можливість побачити, хто в даний час знаходиться на сайті та вступити в діалог з іншими учасниками;
3. стосунки - можливість описати стосунки між користувачами (друзі, члени сім'ї, друзі друзів тощо);
4. спілкування - можливість спілкуватися з іншими учасниками мережі (відправляти особисті повідомлення, коментувати матеріали);
5. групи - можливість сформувати всередині соціальної мережі спільноти за інтересами;
6. репутація - можливість дізнатися про статус іншого учасника, простежити його поведінку всередині соціальної мережі;
7. обмін - можливість поділитися з іншими учасниками, значущими для них матеріалами (фотографіями, документами, посиланнями, презентаціями, навчальним матеріалом тощо) [1].

Завдяки згаданим послугам, що їх надають соціальні мережі, останні традиційно розглядаються як середовище для проведення вільного часу, розваги. Саме тому багато дослідників скептично ставляться до можливості використання цього об'єкта інформаційних технологій як педагогічного засобу

навчання. З іншого боку, помічено, що людям подобається вчитися, використовуючи засоби Інтернету.

Згадані вище можливості соціальних мереж можна використовувати у педагогічній діяльності для вирішення найрізноманітніших завдань: у соціальних мережах можна ефективно організувати колективну роботу навчальної групи, довгострокову проектну діяльність, у тому числі науково-освітню, безперервну освіту і самоосвіту, мережеву роботу людей, що знаходяться в різних країнах, на різних континентах земної кулі [1].

Розглянемо основні характеристики та потенційні можливості для навчання однієї з найбільш популярних соціальних мереж сьогодення – Facebook (FB), яка почала функціонувати у 2004 році. Станом на 2017 рік сайтом активно користуються 1,968 млрд користувачів, більше половини з яких користуються сервісом через мобільні пристрої. За статистикою, користувачі мережі проводять на FB більше 700 млрд. хвилин щомісяця [8]. FB дає змогу користувачам створювати власний профіль, оновлювати особисту інформацію (домашня адреса, номер мобільного телефону тощо), інформувати про інтереси, релігійні погляди і навіть такі дані, як сімейний стан. Окрім створення власних особистих профілів, користувачі також можуть додавати до друзів інших учасників, відправляти приватні повідомлення, вступати у групи, публікувати та коментувати відео та фотографії. Враховуючи різноманітність та типи додатків, які вбудовані в платформу FB, він є набагато потужнішим ресурсом, ніж будь-яка інша соціальна мережа в світі. Цей ресурс полегшує взаємозв'язок між користувачами завдяки функціям «*подобається*» (схвалення певної інформації іншого користувача) та «*коментар*» (можливість коментування фотографії, відео та текстової інформації) [5].

Усі згадані фактори, безумовно, роблять FB потужним інструментом для навчання, враховуючи постійне вдосконалення його можливостей та величезний потенціал для використання. Так, з метою навчання можна ефективно використовувати такі функції FB.

Як і будь-яка звичайна програма електронної пошти, FB дозволяє

користувачам обмінюватися приватними повідомленнями.

Додаток “ FB Групи” дає змогу створювати відкриті або закриті групи за інтересами з необмеженою кількістю учасників, проводити дискусії, обмінюватися медіафайлами та надсилати приватні повідомлення [3]. Створюючи навчальну групу у FB, викладачі здатні значно підвищити рівень мотивації у групі і надати студентам можливість брати участь у багатоступеневій взаємодії. Встановлено, що FB дозволяє кожному студенту виконувати завдання зі швидкістю, характерною для його індивідуальних особливостей, і не залежати від більш здібних студентів [9].

Більшість студентів визнає, що інші учасники групи FB допомагають їм краще зрозуміти суть завдання, групові дискусії розвивають критичне та творче мислення, а коментарі та повідомлення однолітків додають студентам впевненості та додаткової мотивації [13].

Розміщення письмових висловлювань у FB спонукає студентів до здійснення їх самокорекції. Режим роботи он-лайн дозволяє залучити значно більшу за звичайну навчальну групу. Значна аудиторія викликає у студентів почуття глобальної взаємодії і відповідальності. Так, згідно з дослідженнями, 90,7% респондентів погоджуються з тим, що вони перевіряють матеріали перед їх публікацією у групах FB. Таким чином, перевіряючи ресурси перед публікацією, студенти допомагають викладачам здійснювати їх моніторинг.

Використання ресурсу FB у процесі навчання дозволяє залучити нові можливості взаємодії викладач - студент і студент - студент, що дозволяє викладачам підтримувати зв'язок зі студентами поза навчальною аудиторією, а студентам обговорювати завдання, події в університеті, обмінюватися корисними посиланнями тощо. У соціальних мережах повідомлення відображаються в хронологічному порядку, що, безумовно, є позитивним моментом під час підготовки студентів до заняття, яке базується на матеріалі, попередньо вивченому в аудиторії [14].

Крім того, дослідження свідчать про те, що FB активно використовується не тільки студентами, але й викладачами [8]. Все більше коледжів починають

використовувати ресурси FB для підтримки зв'язку зі студентами, скорочуючи при цьому використання електронної пошти [13].

Водночас ті викладачі, які ще не долучились до нових способів спілкування студентів, ігнорують використання веб-технологій на своїх заняттях, перебувають у режимі “цифрового дисконекту” зі студентами та ризикують безнадійно відстати від сучасних творчих та медіа орієнтованих студентів.

Поряд із численними перевагами використання FB у процесі навчання має і низку недоліків і відповідні методичні труднощі у навчанні. Так, не слід забувати, що ця мережа, як і інші засоби он-лайн спілкування, сприймаються студентами як такі, що передусім виконують розважальну функцію [15]. У зв'язку з цим дослідники відзначають деякі проблеми, котрі можуть виникнути під час роботи у соціальних мережах. Студенти втрачають багато часу, вивчаючи особисту інформацію своїх друзів у FB з метою покращення своїх стосунків у соціальній мережі [10]. Для ефективного вирішення цієї проблеми викладач має поставати в ролі мотиватора, спонукаючи студентів до дисципліни та раціонального використання часу на FB [9].

Ще одним можливим недоліком використання платформи FB є відсутність зорового контакту і миттєвого зворотного зв'язку. У процесі обміну ідеями та точками зору в мережі Інтернет у студентів іноді виникають труднощі при висловлюванні складних ідей, що може призвести до непорозумінь та неправильного сприймання інформації. Навіть використовуючи FB лише в навчальних цілях, студенти піддаються ризику недоречної поведінки та дій з боку інших користувачів FB. Більшість учасників мережі надто відкрито відображають свою особисту інформацію, яка може бути переглянута багатьма людьми зі всього світу і використана в їхніх особистих цілях. Таким чином, студенти можуть піддаватися ризику спаму (рекламної інформації) та словесного насильства. На сьогоднішній день більше третини підлітків зі всього світу мають власну персональну сторінку в соціальній мережі, що свідчить про дуже високий рівень розкриття персональної інформації та внаслідок цього існування високого ризику крадіжок інформації, Інтернет-хуліганства, он-лайн

переслідування та навіть шантажу [11].

Доступність FB сприяє також розвитку психологічної залежності студентів від цього інформаційного ресурсу. Вони легко можуть отримати доступ до мережі за допомогою своїх мобільних телефонів, що породжує нездорову звичку постійно перевіряти свою персональну сторінку на рахунок оновлень та нових повідомлень.

Крім того, не всім студентам спілкування засобами FB до вподоби - дехто з них вважає цей вид комунікації нудним та повільним, адже вони змушені чекати на зворотний зв'язок від інших учасників групи. Також, надаючи зворотний зв'язок, учасники дуже часто коментують один і той же аспект роботи, роблячи зв'язок неефективним.

Деякі студенти мають упереджене ставлення до Інтернет-технологій взагалі та соціальних мереж зокрема і тому необхідно знайти відповідну стратегію їх залучення до FB [9]. При цьому в жодному разі не слід примушувати студентів вступати до соціальної мережі.

Створення, оформлення та редагування он-лайн навчальних матеріалів іноді відбирає у викладачів та студентів надто багато часу, внаслідок чого пошук необхідних матеріалів он-лайн може бути неефективним. Крім того, нестабільний доступ до мережі Інтернет може спричинити ускладнення у виконанні студентами домашніх завдань.

Деякі студенти вважають незручним читання тексту з монітора комп'ютера, надаючи перевагу традиційному читанню. Також деякі несумлінні студенти виконують завдання он-лайн шляхом пошуку необхідних відповідей в Інтернеті і функцією "копіювати-вставити" [14].

Висновок

Попри всі згадані недоліки, пов'язані з використанням соціальних мереж у навчанні, не слід ігнорувати потужний навчальний ресурс цих засобів. Застосування соціальних мереж змінює характер навчального процесу, вимагає створення нових методик навчання, змінює ролі його учасників. Якщо на традиційному занятті час міжособистісного спілкування обмежений, то

інтернет-мережі відкривають нові можливості для спілкування не лише з одногрупниками, але й однолітками за кордоном та викладачами на новому особистісному рівні, що, в свою чергу, може позитивно вплинути на стосунки між студентами й викладачем та забезпечити створення більш сприятливого навчального середовища. При цьому відповідальність за успіхи в навчанні лягає на студентів, активно залучених до набуття знань, оволодіння навичками та вміннями. Роль викладача не зводиться до повідомлення інформації - натомість він навчає студентів формувати власні навчальні стратегії та самостійно здійснювати пошук та аналіз необхідних ресурсів.

Список літератури

1. Клименко О. А. Социальные сети как средство обучения и взаимодействия участников образовательного процесса / Клименко О. А. — Теория и практика образования в современном мире: материалы междунар. заоч. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). — СПб.: Реноме, 2012. — С. 405-407.
2. Blattner G. Facebook in the Language Classroom: Promises and Possibilities / Blattner G. —, M. Fiori - International Journal of Instructional Technology and Distance Learning. - 2009. - 23 p.
3. Cheung C. M. K. Online Social Networks: Why Do Students Use Facebook? / Cheung C. M. K. —, P. Y. Chiu, M. K. O. Lee- Computers in Human Behavior. - 2011. - 5 p.
4. Farris-Berg K. Listening to student voices on technology: today's tech-savvy students are stuck in text-dominated schools / Farris-Berg K. — Center for Policy Studies and Hamline University. - Education Evolving, 2005. - 12 p.
5. Levin D. The digital disconnect: The widening gap between Internet-savvy students and their schools / Levin D., Arafah S. — Washington, DC: Pew Internet and American Life Project, 2002. - 15 p.
6. Mazer J. P. I'll see you on 'Facebook': The effect of computer-mediated teacher self-disclosure on student motivation, affective learning and classroom climate / Mazer J. P., Murphy R. E., Simonds C. J. — Communication Education. - 2007. - Vol. 56. - 15 p.
7. Pempek T. A. College Students' Social Networking Experiences on Facebook / Pempek T. A., Y. A. Yermolaeva Y. A., S. L. Calvert S. L. — Journal of Applied Developmental Psychology. - 2009. - 230 p.
8. Prensky M. Listen to the natives. / Prensky M. — Educational Leadership, vol. 63, 2006. - P. 8-13.

9. Selwyn N. Faceworking: exploring students' education-related use of Facebook / Selwyn N. — Learning, Media and Technology. - 2009. - 160 p.
10. Yancey K. B. Writing by Any Other Name / Yancey K. B. — Principal Leadership, 2009. - P. 6-29.
11. Yunus M. M. Malaysian ESL teachers' use of ICT in their classrooms: expectations and realities / Yunus M. M. — RECALL: The Journal of EUROCALL. - 2007. - 86 p.
12. Yunus M. M. The effectiveness of Facebook groups on Teaching and Improving Writing: Students' perceptions / Yunus M. M., Salehi H. — Journal of Education and Information Technologies. - 2012. - 90 p.
13. Фещенко А.В. Социальные сети в образовании: анализ опыта и перспективы развития / Фещенко А.В. — Открытое дистанционное образование, N3 (43) 2011 г. - Томск: ТГУ, АСОУ, 2011. - С. 44 - 49.
14. Бодненко Д.М. Использование социальной сети facebook для обучения будущих журналистов/ Бодненко Д.М., Яценко Д.О., Борщ Я.О. — Науковий вісник інноваційних технологій (1). С. 29-35.
15. Клименко О. А. Социальные сети как средство обучения и взаимодействия участников образовательного процесса/ Клименко О. А. — Теория и практика образования в современном мире: материалы междунар. науч. конф. (г.Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). — СПб.: Реноме, 2012. — С. 405-407.